

Opgavenboekje

Voorronde Nationale Aardrijkskunde Olympiade 2023

Inhoud	pagina
Aanwijzingen voor de kandidaten	2
A Tien meerkeuzevragen	3
B Geopolitiek en grenzen in Zuid-Amerika	6
C De slag bij Thermopylae in Griekenland	7
D Nederland in 2120	8

Aanwijzingen voor de kandidaten

Deze toets bestaat uit tien meerkeuzevragen en drie vraagstukken, elk met een aantal deelvragen.

Het totaal aantal te behalen scorepunten is 50.

A	Tien meerkeuzevragen	10p
B	Geopolitiek en grenzen in Zuid-Amerika	12p
C	De slag bij Thermopylae in Griekenland	11p
D	Nederland in 2120	17p

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden en dergelijke) dan worden gevraagd. Als bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

Bij de 'uitlegvragen' wordt gelet op de volledigheid van de uitleg. Bij een volledige uitleg moet je een oorzaak en een gevolg daarvan geven. Voor zo'n volledige uitleg krijg je 2 scorepunten. Voor een uitleg die gedeeltelijk juist is, kan de beoordelaar 1 scorepunt toekennen. Zorg dat je uitleg zo beknopt mogelijk is.

Bij 'beredeneer-' en 'beschrijf vragen' moet je antwoord meestal bestaan uit een aantal stappen. Aan het aantal scorepunten kun je zien hoeveel stappen gegeven moeten worden.

Schrijf alle antwoorden met het bijbehorend nummer op je antwoordblad. Gebruik voor elk vraagstuk (A tot en met D) een nieuw antwoordblad.

Gebruik bij deze toets een Grote Bosatlas of een Alcarta-atlas en het bijgeleverde bronnenboekje. Bij elke vraag kun je desgewenst gebruik maken van een atlas. Schrijf bovenaan je antwoordblad de naam van de atlas die je gebruikt hebt.

Bij elk vraagstuk begint de nummering van de bronnen met 1. De bronnen zijn dus niet doorgenummerd.

Het gebruik van kladpapier, rekenmachine, geodriehoek / liniaal en woordenboek is toegestaan.

Je hebt voor deze toets 120 minuten de tijd.

Succes!

A Tien meerkeuzevragen

Bij dit vraagstuk horen de bronnen 1 tot en met 10 in het bronnenboekje bij A. Je mag bij deze tien meerkeuzevragen een atlas gebruiken.

Gebruik bron 1.

In bron 1 staat in vier schematische stappen het ontstaan van een geologische ontsluiting weergegeven.

- 1p 1 Wat is de juiste volgorde van het ontstaan van deze ontsluiting?
- A 1 - 2 - 4 - 3
 - B 1 - 4 - 2 - 3
 - C 2 - 1 - 4 - 3
 - D 2 - 4 - 1 - 3
 - E 4 - 1 - 2 - 3
 - F 4 - 2 - 1 - 3

Gebruik bron 2.

De Verenigde Naties maken op basis van de huidige demografische situatie bevolkingsprognoses voor de toekomst. In bron 2 staan de bevolkingsprognoses van vier landen.

- 1p 2 Welke bevolkingsprognose is van Nigeria?
- A land a
 - B land b
 - C land c
 - D land d

Gebruik bron 3.

Hieronder staan twee uitspraken over bron 3.

Uitspraak 1: India heeft het hoogste geboortecijfer ter wereld.

Uitspraak 2: op een zelfde kaart uit 2050 zullen de bollen in Europa een flink stuk groter zijn.

- 1p 3 Wat is juist?
- A Alleen uitspraak 1 is juist.
 - B Alleen uitspraak 2 is juist.
 - C Beide uitspraken zijn juist.
 - D Beide uitspraken zijn onjuist.

Gebruik bron 4.

In bron 4 staat een wereldkaart met een Mercatorprojectie.

- 1p 4 Welke uitspraak over Mercatorprojecties is juist?
- A De meeste wereldkaarten in atlanten hebben Mercatorprojecties.
 - B De Mercatorprojectie geeft een hoekgetrouwe kaart waarbij gebieden op hoge breedte te groot worden afgebeeld.
 - C De Mercatorprojectie geeft een hoekgetrouwe kaart waarbij gebieden op lage breedte te groot worden afgebeeld.
 - D De Mercatorprojectie is een goed compromis tussen hoekgetrouwheid en oppervlaktegetrouwheid

Gebruik bron 5.

- 1p **5** In welk land zijn de foto's in bron 5 genomen?
- A Færøer
 - B Finland
 - C Ierland
 - D IJsland

Gebruik bron 6.

Op de Veluwe ligt tussen Amersfoort en Apeldoorn een bijna perfect rond meer: het Uddelermeer.

- 1p **6** Wat voor type meer is het Uddelermeer?
- A kratermeer
 - B lagune
 - C pingoruïne
 - D stuwmeer

Gebruik bron 7.

- 1p **7** Van welke stad uit de Verenigde Staten is de klimaatgrafiek in bron 7?
- A Chicago
 - B Los Angeles
 - C Miami
 - D New York

Gebruik bron 8.

- 1p **8** Welke geografische vaardigheid passen Fokke & Sukke toe?
- A Relaties leggen binnen een gebied en tussen gebieden.
 - B Verschijnselen en gebieden op verschillende ruimtelijke schalen beschrijven en analyseren.
 - C Verschijnselen en gebieden vanuit verschillende dimensies beschrijven en analyseren.
 - D Verschijnselen en gebieden vergelijken in ruimte en tijd.

Gebruik bron 9.

- 1p **9** Van welke organisatie is de kaart in bron 9?
- A EU
 - B MERCOSUR
 - C NAVO
 - D VN
 - E WTO

Gebruik bron 10.

Hieronder staan twee uitspraken over bron 10.

Uitspraak 1: bij A ligt rond 20°NB een lagedrukgebied.

Uitspraak 2: de schematische weergave bij B geeft de luchtcirculatie in september en maart weer.

1p **10** Wat is juist?

- A** Alleen uitspraak 1 is juist.
- B** Alleen uitspraak 2 is juist.
- C** Beide uitspraken zijn juist.
- D** Beide uitspraken zijn onjuist.

B Geopolitiek en grenzen in Zuid-Amerika

Bij dit vraagstuk horen de bronnen 1 en 2 in het bronnenboekje bij B.

Gebruik bron 1.

Hieronder staan zes begrippen. Twee van deze begrippen zijn van toepassing op bron 1.

- exploitatiekolonialisme
- kosmopolitisme
- global shift
- nieuwe internationale arbeidsverdeling
- hegemoniale staten
- oligarchie

- 2p 11 Welke **twee** begrippen zijn van toepassing op bron 1?
Licht je keuzes toe.

Gebruik bron 1.

Het huidige mondiale centrum-periferiepatroon is een erfenis van de drie eeuwen die volgden op de verdragen tussen Spanje en Portugal.

- 3p 12 Beschrijf in drie stappen het ontstaan van dit centrum-periferiepatroon. Gebruik in je antwoord een omschrijving van het begrip ruilvoetverslechtering.

Gebruik een atlas.

Vanaf de eerste helft van de negentiende eeuw nam de invloed van Spanje en Portugal in Zuid-Amerika af. De invloed van andere landen nam daarna toe.

- 2p 13 Geef aan van welk land
- de invloed vanaf de eerste helft van de negentiende eeuw toenam;
 - de invloed de laatste decennia toeneemt.

Gebruik bron 2 en een atlas.

In Zuid-Amerika hebben al lange tijd geen grootschalige gewapende grensconflicten meer plaatsgevonden. Wel claimen een aantal landen nog gebieden die zij in het verleden tijdens oorlogen verloren zijn. Zo verloren Bolivia en Peru tijdens de Salpeteroorlog land aan Chili. Bolivia claimt dit verloren land nog altijd terug. Peru doet dat niet.

- 2p 14 Geef
- de reden waarom Bolivia in tegenstelling tot Peru nog wel een gebied in Chili claimt;
 - een reden waarom Bolivia een gewapend conflict met Chili om deze claim waarschijnlijk zal vermijden.

Gebruik een atlas.

De oorlog tussen Rusland en Oekraïne zet de mondiale geopolitieke en economische verhoudingen op scherp. In tegenstelling tot de economie van Europa lijkt de economie van Brazilië juist te kunnen profiteren van de oorlog tussen Rusland en Oekraïne.

- 3p 15 Beredeneer in drie stappen waarom juist de economie van Brazilië kan profiteren van de oorlog tussen Rusland en Oekraïne.

C De slag bij Thermopylae in Griekenland

Bij dit vraagstuk horen de bronnen 1, 2 en 3 in het bronnenboekje bij C.

Gebruik de bronnen 1 en 2 en een atlas.

De tektonische situatie in Griekenland is complex en wordt bepaald door de onderlinge beweging van drie tektonische platen.

- 1p **16** Welke drie tektonische platen zijn dit?

Gebruik de bronnen 1 en 2 en een atlas.

De bergen in Griekenland maken deel uit van een gebergtegordel die zich uitstrekt van de Pyreneeën in Spanje tot het Maokegebergte op Papoea-Nieuw-Guinea.

- 2p **17** Geef van deze gebergtegordel aan
- tijdens welke plooiingsfase deze ontstaan is;
 - door welk type plaatbeweging deze gevormd is.

Gebruiken de bronnen 1 en 2 en een atlas.

De loop van de rivier de Spercheois en de ligging van de Golf van Malía worden bepaald door een geologische structuur die is ontstaan door endogene processen. De loop van de Rijn wordt deels ook door zo'n zelfde geologische structuur bepaald.

- 2p **18** Geef
- het begrip waarmee zo'n geologische structuur wordt aangeduid;
 - de namen van de twee gebergtes waartussen de Rijn in zo'n zelfde geologische structuur loopt.

Gebruik de bronnen 1 tot en met 3 en de atlas.

Bij Thermopylae komen hete bronnen voor. Dit komt door het zuidwaarts verplaatsen van de Helleense Boog ten zuiden van Griekenland.

- 3p **19** Beschrijf in drie stappen het ontstaan van de hete bronnen bij Thermopylae.
Begin je beschrijving met een direct gevolg van het zuidwaarts verplaatsen van de Helleense Boog.

Gebruik bron 1.

De pas van Thermopylae bestaat niet meer. Tegenwoordig ligt er tussen de bergen aan de zuidkant van het dal en de Golf van Malía een breed stuk land.

- 3p **20** Beschrijf in drie stappen dat menselijk handelen uiteindelijk geleid heeft tot het ontstaan van dit brede stuk land.

D Nederland in 2120

Bij dit vraagstuk horen de bronnen 1 en 2 in het bronnenboekje bij D.

Gebruik bron 1.

Op de Nieuwe kaart van Nederland zijn allerlei transities zichtbaar die oplossingen kunnen bieden voor de grote vraagstukken waar Nederland mee te maken heeft.

- 2p **21** Noteer de vraagstukken 'energie' en 'landbouw' op je antwoordblad. Schrijf achter elk vraagstuk welke transitie volgens de makers van de Nieuwe kaart van Nederland noodzakelijk is.

Gebruik bron 1 en een atlas.

Uit de Nieuwe Kaart van Nederland is af te leiden dat het noodzakelijk is om een aanzienlijk groter deel van het Rijnwater via de IJssel af te voeren.

- 2p **22** Geef aan
- waar in het Nederlandse rivierengebied aanpassingen nodig zijn om een groter deel van het Rijnwater naar de IJssel te leiden;
 - welk economisch bezwaar deze andere verdeling van het Rijnwater met zich mee kan brengen.

Gebruik bron 1.

De laatste jaren verschijnen steeds meer zonneweides in het landschap. Tegen zonneweides bestaat weerstand.

- 2p **23** Welke twee alternatieven voor zonneweides toont de Nieuwe Kaart van Nederland?

Gebruik bron 1.

De voorgestelde landschappelijke verandering in het IJsselmeergebied op de Nieuwe Kaart van Nederland kan een positieve invloed hebben op de biodiversiteit.

- 2p **24** Leg dit uit.
Je uitleg moet een oorzaak-gevolgrelatie bevatten.

Gebruik bron 1 en een atlas.

Op de Nieuwe Kaart van Nederland in 2120 is te zien dat wordt voorgesteld niet overal in Nederland nieuwe woningen te bouwen.

- 2p **25** Leg uit op welke grondsoort **en** in welk deel van Nederland vooral woningen gebouwd moeten worden de komende honderd jaar.
Je uitleg moet een oorzaak-gevolgrelatie bevatten.

Gebruik bron 1.

De Nieuwe Kaart van Nederland in 2120 toont verschillende manieren waarop in Nederland CO₂ kan worden vastgelegd.

- 2p **26** Geef twee van deze manieren die uit de kaart af te leiden zijn.

Gebruik bron 1.

Ook het veenweidegebied in West-Nederland is een transitie nodig.
Stelling: de voorgestelde landschappelijke verandering in het veenweidegebied in West-Nederland is noodzakelijk.

3p **27** Geef

- twee argumenten voor de stelling;
- een argument tegen de stelling.

Gebruik bron 2.

In bron 2 is een uitvergroting van de Nieuwe Kaart van Nederland waarop onder andere de steden Den Haag en Rotterdam te zien zijn.

2p **28** Geef aan

- welke ingrijpende verandering in de steden te zien is ten opzichte van de huidige situatie;
- dat met deze verandering ingespeeld wordt op klimaatverandering op het schaalniveau van de stad.